

спрямованість; 4) особистісно-діяльнісне спрямування навчання, 7) інтенсивна інтелектуалізація навчальної діяльності студентів; 8) інтенсифікація процесу навчання.

Тож, студентам, а особливо майбутнім фахівцям з іноземної мови, які вивчають і мову, і культуру і лінгвокраєзнавчі реалії представників іншомовного соціуму необхідно створювати єдиний простір, в якому вони розвиваються, навчаються і спілкуються.

Література

1. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура: М.: Просвещение, 1973.- 216с.
2. Караулов Ю.Н. Работа по развитию речи учащихся в свете теории речевой деятельности, 1987. –142с.
3. E.Oksaar Communicating in your World, 1992. 48p.

УДК 378.147:004

Яциніна Н.О.

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

В умовах активного впровадження сучасних інформаційних технологій в освітній процес особливо гостро постає проблема підготовки майбутніх учителів освітнього закладу до використання інформаційних, комунікаційних та Інтернет-технологій у власній професійній діяльності.

На шляху її вирішення ми стикаємося із проблемами економічного, організаційного, педагогічного, методичного та психологічного характеру. Сучасні інформаційні ресурси допомагають майбутньому вчителю по-новому побудувати свою професійну діяльність. Значно менше усвідомлена проблема формування у майбутніх учителів набору професійних компетенцій, які необхідні для ефективної роботи в новітніх умовах.

Сутність, зокрема інформаційної компетенції майбутнього педагога, її визначальних складових є предметом сучасних спеціальних досліджень Н. Баловсяк, І. Васильєвої, Д. Галусян, О. Дахіна, Ю. Дорошенко, В. Дуднікова, Л. Зав'ялової, І. Злотнікової, О. Іванової, С. Коврової, М. Корпусової, Н. Насирової, А. Оробінського, О. Федорчук, Л. Фішман, А. Хуторського та ін.

Проблеми побудови системи підготовки вчителів до використання інформаційних технологій розглядаються у працях М. І. Жалдака, Н.В. Молоткова, Н.Д. Солопової, С. А. Ракова та ін. Загальноосвітні, професійно-прикладні аспекти навчання інформатики в педагогічному вищому навчальному закладі висвітлюються в дослідженнях А. А. Абдукадірова, А. Л. Денисової, С. І. Машбиця, Є. І. Кузнєцова та ін.

Постановка завдання. Майбутній учитель повинен бути готовий повноцінно реалізувати основні ідеї компетентнісного підходу, закладені в змісті освіти:

- розуміти та усвідомлювати сутність змін, що відбуваються, у змісті навчання та способах діяльності учнів;
- володіти ключовими компетенціями в галузі інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій;
- бути готовим використовувати апарат інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій у своїй педагогічній діяльності (мати базову професійну інформаційно-технологічну компетенцію);
- бути готовим до формування інформаційно-технологічної компетенції учнів у процесі навчання різним предметам (мати спеціальну професійну інформаційно-технологічну компетенцію).

Нами розроблено педагогічну модель формування інформаційно-технологічної компетенції майбутнього вчителя в умовах інформатизації освітнього процесу, що

традиційно включає мету та завдання, функції, показники результативності формування, зміст діяльності поетапно, методи та організаційні форми (див. рис. 1.1.).

Формування інформаційно-технологічної компетенції майбутнього вчителя у навчальному процесі педагогічного університету передбачає:

- теоретичне та практичне вивчення інформаційно-комунікаційних технологій;
- освоєння програмного забезпечення різного призначення (загальне, професійно-орієнтованого, навчального);
- вироблення прийомів практичного застосування, обґрунтування та демонстрації ефективності використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні;
- модифікацію методик навчання з урахуванням можливості використовування нових інформаційно-комунікаційних технологій, всебічну підтримку та забезпечення широкого обміну досвідом застосування інформаційно-комунікаційних технологій на лекціях, семінарах, лабораторно-практичних заняттях, у науково-дослідній та практичній роботі, у самостійній роботі студентів;
- створення та використання телекомунікацій і ресурсів глобальних та локальних інформаційних мереж у навчальній та дослідницькій діяльності;
- теоретичне вивчення та практичне освоєння комунікативної діяльності;
- поглиблену мовну підготовку, вироблення навичок спілкування щонайменше на одній з іноземних мов;
- участь студентів у розробці інноваційних проектів у інтересах регіону та корпоративного сектору;
- використання інформаційних технологій для створення нових засобів моделювання колективних дій, розробку сценаріїв ділових ігор та інших елементів навчальної роботи, що допомагають активізації комунікаційної діяльності студентів і викладачів;
- активізацію участі студентів та викладачів у суспільній діяльності університету.

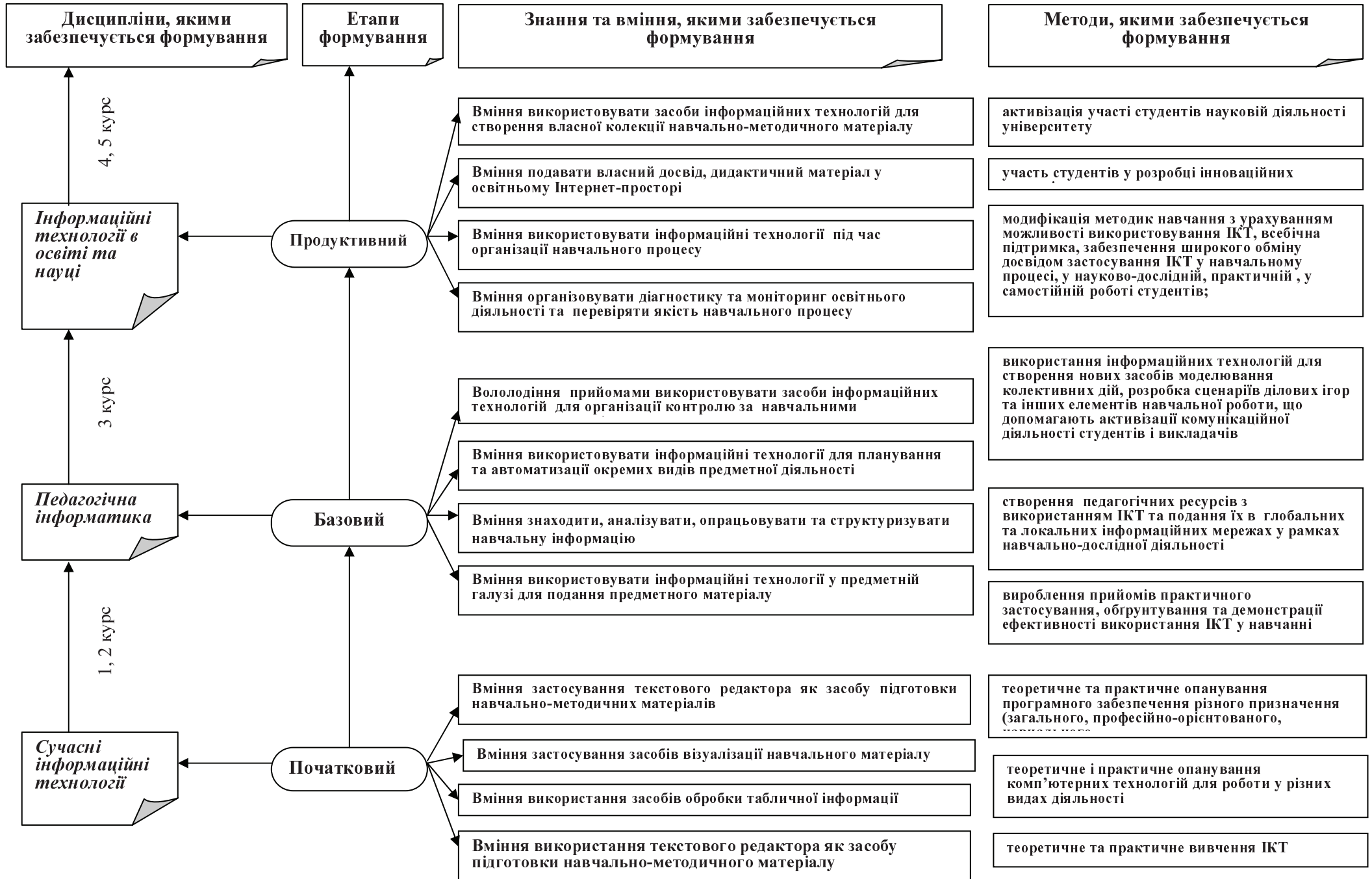
Описана вище логіка розвитку інформаційно-технологічної компетенції майбутніх учителів припускає розвиток не тільки вмінь використовувати прикладні програмні засоби у своїй майбутній педагогічній діяльності, але й створювати свої власні, оцінювати їх ефективність стосовно конкретних ситуацій і класів. При цьому в майбутнього фахівця розвивається здатність визначати місце конкретних інформаційних технологій у методичній системі викладання свого навчального предмету, що в остаточному підсумку приводить до підвищення ефективності й успішності всього освітнього процесу та сформованості інформаційно-технологічної компетенції.

Отже, у відповідності з розробленою моделлю формування інформаційно-технологічної компетенції в процесі навчання у педагогічному університеті, про її сформованість свідчить:

- наявність у майбутнього вчителя загальних уявлень про дидактичні можливості інформаційно-комунікаційних технологій;
- наявність уявлень про єдиний інформаційний простір освітнього закладу, призначення та функціонування ПК, пристроях введення-виведення інформації, комп'ютерних мережах та можливостях їх використання в освітньому процесі;
- наявність уявлень про електронні освітні ресурси та тенденції ринку електронних видань в секторі загальної освіти;
- володіння основними методиками впровадження цифрових освітніх ресурсів в навчально-виховний процес;
- володіння прийомами організації особистого інформаційного простору, інтерфейсом операційної системи, прийомами виконання файлових операцій, організації інформаційно-освітнього середовища як файлової системи;

- володіння прийомами підготовки дидактичних матеріалів та робочих документів у відповідності з предметною областю засобами офісних технологій (роздаткових матеріалів, презентацій тощо);
- володіння найпростішими прийомами підготовки графічних ілюстрацій для наочних та дидактичних матеріалів, що використовуються в освітній діяльності;
- володіння базовими сервісами та технологіями Інтернет в контексті їх використання в освітній діяльності;
- наявність уявлень про технології та ресурси дистанційної підтримки освітнього процесу та можливостях їх включення в педагогічну діяльність;
- володіння технологічними основами створення сайту підтримки навчальної діяльності.

Рис. 1.1. Модель формування інформаційно-технологічної компетентності майбутнього вчителя.

Рівень сформованості компетенції визначається вмінням учителів здійснювати інноваційну діяльність, засновану на усвідомленні цінності інноваційних процесів у освіті, закріплену в знаннях та уміннях, і спрямовану на створення та реалізацію нововведень у виховно-освітньому процесі. Створення нововведень нерозривно пов'язане з інтелектуальним удосконалюванням особистості вчителя, його здатності здійснювати пошук необхідної інформації, її креативну обробку, на цій основі структурувати нові знання та реалізовувати їх у своїй педагогічній практиці. Інноваційна діяльність при цьому стає найважливішою у розвитку інформаційно-технологічної компетенції вчителя, що дозволяє добувати, здобувати та створювати нові знання, а, отже, продовжувати власний саморозвиток в умовах "інформаційного вибуху", що прискорює інноваційні процеси.

Щоб інформаційно-технологічна компетенція майбутнього вчителя знайшла життєву силу, вона повинна бути діяльнісно орієнтована, оскільки вразливим моментом при її формуванні є розрив між теорією та освітньою практикою. Педагог повинен знати не тільки "що робити?", але і "як робити", працюючи в інформаційно-освітньому середовищі, якому властиві закономірності формування інтелектуальних структур і пізнавальних дій. Вчитель сам визначає, планує та реалізує пізнавальні дії та творчі зусилля в ході розв'язання інформаційних завдань: розробляє цільові технологічні проекти, навчальні програми адаптивного типу, різноманітні предметні методики, концептуальні моделі, діагностичні методики та ін., тобто створює інформаційно-освітні продукти - упредметнені результати педагогічної праці, орієнтовані на задоволення запитів учасників освітнього процесу, виготовлені з урахуванням нормативних вимог і правил складання та оформлення навчальної документації з опорою на традиційні та нові інформаційно-комунікативні технології.

Якість цих продуктів залежить від ступеня оволодіння технологічним компонентом інформаційно-технологічної компетенції та творчого, індивідуально-самобутнього здійснення якого-небудь освітнього завдання. Відпрацьовування спеціальних механізмів особистісної соціалізації вчителя відбувається тільки в умовах творчої діяльності, при реалізації особистісно-діяльнісного підходу в процесі формування інформаційно-технологічної компетенції. Особистісно-діяльнісний підхід передбачає розвиток творчих здібностей особистості вчителя, оскільки вміння модифікувати, комбінувати власну інформаційну діяльність і трансформувати її в оригінальний інформаційно-освітній продукт впливає на етичні, психологічні, соціально-естетичні характеристики особистості.

Інформаційно-освітні продукти, створені вчителями на основі інформаційно-технологічної компетенції з урахуванням особистісно-діяльнісного підходу й сучасних технологічних та операційно-процесуальних вимог, стають новими культурними об'єктами-артефактами (art - штучний, factus - предмет). Розвиток інформаційно-технологічної компетенції в цьому випадку стає важливим фактором реалізації культурологічного підходу в освіті. У культурологічній концепції об'єктом інформаційно-технологічної компетенції вчителя виступають знання, способи діяльності, досвід творчої роботи та емоційно-ціннісні відносини, що існують в інформаційно-освітньому середовищі. Інформаційно-технологічна компетенція, яка формується в умовах творчої інноваційної практики, приводить до становлення інформаційного світогляду, що мотивує особистість на постійне підвищення своєї інформаційної культури.

Компетентнісний, особистісно-діяльнісний та культурологічний підходи до формування інформаційно-технологічної компетенції вчителя не суперечать, а взаємно доповнюють один одного. Об'єднання інформаційно-технологічної компетенції, що реалізується в умовах творчої діяльності, і складного в цьому процесі інформаційного світогляду дозволяє говорити про компетенцію вчителя як про багатоаспектний феномен, формування та розвиток якого стає необхідною умовою результативної професійної діяльності майбутнього вчителя.

Стратегічним ресурсом формування інформаційно-технологічної компетенції вчителів в умовах творчої діяльності стає внутрішньоорганізаційне навчання в системі методичної роботи з майбутніми педагогічними кадрами. Методична робота зі студентами є найбільш результативною формою з організації процесу формування інформаційно-технологічної компетенції майбутнього вчителя, що дозволяє поєднати теоретичне навчання вчителів-предметників основам інформаційно-технологічної компетенції із практичною інноваційною діяльністю.

Орієнтирами формування інформаційно-технологічної компетенції вчителів в умовах інноваційної діяльності стають:

- підвищення професійної компетентності вчителів;
- уміння працювати в інформаційно-освітньому середовищі;
- толерантність, комунікативність, здатність до співробітництва;
- готовність до самоосвіти впродовж всього життя;
- уміння застосовувати отримані знання в інформаційній області в практичній діяльності із власної предметної галузі.

Чітке розуміння можливостей інформаційних технологій, активна участь майбутніх учителів школи у збиранні, накопиченні, реєстрації, передачі, обробці, зберіганні, поданні інформації та її аналізу при її підготовці та прийнятті рішень забезпечує ефективність формування у них інформаційно-технологічної компетенції.